

**Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan
tunnettavuus ja käyttö
sosiaalisen kuntoutuksen keinona
Jyväskylässä**

Mari Puustinen

Opinnäytetyö
Helmikuu 2015

Kuntoutusohjauksen ja -suunnittelun koulutusohjelma
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULU
JAMK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Tekijä(t) Puustinen, Mari	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 16.02.2015
	Sivumäärä 40	Julkaisun kieli Suomi
		Verkkojulkaisulupa myönnetty: x
Työn nimi Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tunnettavuus ja käyttö sosiaalisen kuntoutuksen keinona Jyväskylässä		
Koulutusohjelma Kuntoutusohjauksen ja –suunnittelun koulutusohjelma.		
Työn ohjaaja(t) Anu Pelkonen		
Toimeksiantaja(t) Hippolis- Hevosalan osaamiskeskus ry.		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Hippolis- hevosalan osaamiskeskus ry:n päätehtävänä on toimia valtakunnallisena hevosalan yhteistyöorganisaationa. Hippolis osallistuu erilaisiin hevosalan yhteistyöprojekteihin, joiden aiheita ovat mm. hevosten käyttö hyvinvointipalveluissa ja hevonen kuntouttajana.</p> <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli kartoittaa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tunnettavuutta ja käyttöä Jyväskylässä. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on talliympäristössä toteutettava sosiaalisen kuntoutuksen muoto. Se voi olla luonteeltaan ennalta ehkäisevää tai toimintakykyä parantavaa ja sen avulla pyritään ehkäisemään syrjäytymistä sekä tukemaan asiakkaan sosiaalista kasvua ja hyvinvointia. Toiminta perustuu ihmisen ja hevosen vuorovaikutukseen sekä talliyhteisöön, jossa toiminta tapahtuu.</p> <p>Opinnäytetyön kvantitatiivinen kysely laadittiin webropol- ohjelmalla ja lähetettiin valituille vastaajille marraskuun 2014 ja tammikuun 2015 välisenä aikana. Kyselyn tuloksista selvisi, että sosiaalipedagoginen hevostoiminta on Jyväskylän sosiaali- ja opetustoimen sekä asumis- ja TE-palveluiden keskuudessa melko tuntematon kuntoutus muoto.</p> <p>Vastaajista (n=24) 25 % tunnisti toiminnan ja 17 % vastaajista ilmoitti asiakkaidensa käyttävän sosiaalipedagogista hevostoimintaa kuntoutumisensa tukena. Suurimaksi esteeksi sosiaalipedagogisen hevostoiminnan käytölle ilmeni palvelun tuntemattomuus 83 %. Muita esteitä olivat palvelun hinta 29 %, alueen palvelun tarjoajien tuntemattomuus 29 %.</p> <p>Jatkossa tunnettavuutta voisi pyrkiä lisäämään järjestämällä sosiaalialan ammattilaisille mahdollisuuden tutustua toimintaan talliympäristössä.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Sosiaalipedagoginen hevostoiminta, sosiaalinen kuntoutus		
Muut tiedot		

Author(s) Puustinen, Mari	Type of publication Bachelor's thesis	Date 16.02.2015
		Language of publication: Finnish
	Number of pages	Permission for web publication: x
Title of publication The conspicuousness and use of socio-pedagogical equine therapy as a means of social rehabilitation in Jyväskylä		
Degree programme Degree Programme of Rehabilitation Counselling and Planning		
Tutor(s) Pelkonen, Anu		
Assigned by Hippolis - Equine Competence Association		
<p>Abstract</p> <p>The thesis was commissioned by Hippolis- The National Equine Competence Association of Finland. Hippolis is a coordinator of the equine-industry.</p> <p>The main goal of the thesis was to examine how well socio-pedagogical equine therapy activities were recognized by the social services in Jyväskylä. Socio-pedagogical equine therapies as a form of social rehabilitation are typically used to support the client's well-being and social growth. They can be prophylactic or implemented for the improvement of functional capacity. The activities are based on the human-equine interaction which takes place in the stable environment.</p> <p>Awareness of socio- pedagogical equine activities was charted with a quantitative survey. A questionnaire, prepared with the Webropol-program, was sent between March 2014 and January 2015 to selected respondents working in social services. The results showed that socio-pedagogical equine therapies were a relatively unknown form of rehabilitation.</p> <p>25 % of the respondents (n=24) identified the activities and 17 % of them told that their clients were using socio-pedagogical equine therapy to support their rehabilitation. The main obstacles for using the therapies were the respondents' unfamiliarity with them (87 %), the cost of the services (29 %) and unawareness of the service providers in the area.</p> <p>In the future awareness of socio-pedagogical equine therapy services could be increased if the professionals of social services had an opportunity to explore the services in the stable environment.</p>		
Keywords/tags (subjects) Socio-pedagogical equine therapies, social rehabilitation		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	3
2	KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELYT	4
2.1	Syrjäytyminen ja sosiaalinen kuntoutus	4
2.2	Sosiaalipedagogiikka ja sosiaalipedagoginen hevostoiminta	6
3	SOSIAALIPEDAGOGINEN HEVOSTOIMINTA SOSIAALISEN KUNTOUTUKSEN MENETELMÄNÄ.....	7
3.1	Hevosen kuntouttavat ominaisuudet.....	7
3.2	Kohderyhmät.....	8
3.3	Tavoitteet	9
3.4	Toimijat	11
3.5	Rahoitus.....	12
4	TUTKIMUSONGELMAT JA TUTKIMUSMENETELMÄT	12
4.1	Tutkimusongelman määrittely.....	12
4.2	Tutkimusmenetelmän kuvaus.....	13
5	TUTKIMUSTULOKSET.....	14
5.1	Haastateltavien taustatiedot	15
5.2	Tutkimustulokset ja analyysit.....	17
6	POHDINTA	26
6.1	Johtopäätökset.....	27
6.2	Menetelmän ja toteutuksen tarkastelu	29
6.3	Oma pohdinta.....	31
	LÄHTEET	33
	LIITTEET.....	35
	Liite 1. Saatekirje	35
	Liite 2. Vastauskehotus	36
	Liite 3. Kyselylomake	37

KUVIOT

Kuvio 1. Organisaatio (n=24)	15
Kuvio 2. Asiakasryhmät (n=24)	16
Kuvio 3. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tunnettavuus (n=24)	17
Kuvio 4. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan käyttö (n=24)	18
Kuvio 5. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan kohderyhmät (n=4)	19
Kuvio 6. Palveluun ohjautuminen (n=4)	20
Kuvio 7. Tavoitteet sosiaaliselle hevostoiminnalle (n=4)	21
Kuvio 8. Kustannusten kohdistuminen (n=5)	22
Kuvio 9. Kriteerit palvelun ostamiselle (n=5)	23
Kuvio 10. Esteet sosiaalipedagogisen hevostoiminnan käytölle (n=24)	24
Kuvio 11 Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan täydennyskoulutuksen käyneet henkilöt organisaatioissa (n=2)	26

1 JOHDANTO

Valitsin opinnäytetyöni aiheeksi sosiaalipedagogisen hevostoiminnan, koska olen kiinnostunut eläinten ja luonnon kuntouttavasta voimasta. Kuntoutuksen ohjaajalla on tärkeää olla mahdollisimman laaja tietämys erilaisista menetelmistä, joilla asiakkaan toimintakykyä ja selviytymistä voidaan tukea. Tavoitteenani on lisätä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tunnettavuutta kuntoutuksen keinona sekä kartoittaa sen tämän hetkistä käyttöä Jyväskylän alueella. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta kuuluu ajankohtaisen Green Care-käsitteen alle, joka on Suomessakin herättänyt kasvavaa kiinnostusta. (Karvaterapiaa 2013, 99).

Käsitteenä Green Care on laaja, mutta siihen sitoutuvia erilaisia sosiaalisia ryhmiä yhdistää ymmärrys luonnon merkityksestä ihmisen hyvinvoinnille. Green Care on ihmisten hyvinvointia ja elämänlaatua edistävää toimintaa, joka tapahtuma paikkana toimii luonto tai maaseutu ympäristö. Green Caren tunnetuimpia toiminta muotoja ovat sosiaalipedagogisen hevostoiminnan lisäksi ratsastusterapia, terapeuttinen puutarhanhoito ja seikkailuterapia. (Karvaterapiaa, 2013, 99; Luonnosta hoivaa ja voimaa 2014, 18, 24.)

Green Care-toiminnan teoriaan sisältyy monia kuntoutuksen kannalta vaikuttavia elementtejä. Luonto tai maaseutu ympäristö tarjoaa toiminnalle virkkeellisen ympäristön, jossa voi harjoitella monenlaisia uusia taitoja. Luonnossa liikuminen ja eläinten kanssa toimiminen sisältävät paljon ennustamattomia tilanteita, joista selviytyminen edellyttää kokonaisuuksien ymmärtämistä sekä rohkaisee käyttämään monia eri aisteja ja taitoja. Osallisuuden kokemuksia luontolähtöisessä toiminnassa voidaan tarjota yhteisöllisyyden kautta. Osallisuuden tunne voi liittyä ihmisiin, eläimiin tai eläimiä hoitavaan yhteisöön. Osallisuuden kokemukseen vaikuttavat myös yhdessä tekeminen sekä yhteisten tavoitteiden saavuttaminen (Luonnosta hoivaa ja voimaa 2014, 19, 22–24.) Kaikessa Green Care-toiminnassa, mukaan lukien sosiaalipedagoginen he-

vostoiminta, on siis kysymys luontolähtöisestä interventtiosta, jonka ajatellaan aikaan saavan muutos ihmisen fyysisessä, psyykkisessä ja/tai sosiaalisessa hyvinvoinnissa (Luonnosta hoivaa ja voimaa 2014, 26).

Eläinavusteisen toiminnan ja terapian vaikutuksia ihmisten terveyteen ja sosiaaliseen kuntoutumiseen on tutkittu tieteellisesti, ja niillä on osoitettu olevan myönteisiä vaikutuksia useissa asiakasryhmissä. (Karvaterapiaa 2013, 94; Luonnosta hoivaa ja voimaa 2014, 24). Esimerkiksi Human-Animal Interaction Bulletin lehdessä julkaistun tutkimuksen mukaan viikoittain 90 minuutin mittaiseen hevostoimintaan osallistuvien lasten kortisolitasot olivat verrokkiryhmää alhaisemmat (Pendry, Smith & Roeter 2014, 80).

Toimeksiantajana työlle toimii Hippolis – Hevosalanosaamiskeskus ry, jonka päätehtävänä on toimia valtakunnallisena hevosalan yhteistyöorganisaationa. Hippolis osallistuu myös hevosalan yhteistyöprojekteihin, joiden aiheita ovat esimerkiksi hevosten käyttö hyvinvointipalveluissa ja hevonen kuntouttajana. Hippoloksen hanke, Hevoset ja yhteiskunta – rajapintoja, julkaisi vuonna 2014 teoksen Hevoset ja kunta- rajapintoja, jossa kerrotaan mm. hevosten käytöstä sosiaali- ja terveyspalveluissa. (Hippolis - Hevosalanosaamiskeskus ry. N.d.)

2 KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELYT

2.1 Syrjäytyminen ja sosiaalinen kuntoutus

Syrjäytymisellä tarkoitetaan yksilön ja yhteisön välisten siteiden heikkenemistä. Ihminen voi esimerkiksi työn ja perheen menettämisen tai päihde- ja mielenterveysongelmien vuoksi joutua normaalien sosiaalisten suhteiden ulkopuolelle. Syrjäytymiselle on tyypillistä ongelmien kasautuminen, jolloin ihminen jää sivuun monesta elämän eri osa-alueesta samanaikaisesti. Tällainen tilanne voi johtaa elämän hallinnan järkkymiseen. Syrjäytyminen voidaan käsittää

myös kyvyttömyydeksi tunnistaa ja hyödyntää omia voimavaroja, mahdollisuuksia, tietoja ja taitoja. (Kettunen, Kähäri-Wiik, Vuori-Kemilä & Ihalainen 2002, 68–69.)

Sosiaalisen kuntoutuksen tarkoituksena on tukea syrjäytyneiden tai syrjäytymisvaarassa olevien henkilöiden osallisuutta yhteiskunnassa. Osallisuutta pyritään vahvistamaan sosiaalista toimintakykyä ja sosiaalisen vuorovaikutuksen edellytyksiä parantamalla. (Sosiaalinen kuntoutus 2013.) Toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on tukea kuntoutujaa opiskeluissa, asumisessa, työssä, liikkumisessa, sosiaalisissa suhteissa ja vapaa-ajan toiminnoissa voidaan kutsua sosiaalisesti kuntoutukseksi. (Kettunen ym. 2002, 334–335).

Sosiaaliseseen kuntoutukseen liittyvillä palveluilla voidaan tarkoittaa sekä varsinaisia sosiaalihuollon kuntoutuspalveluja että sosiaalihuollon yleisiä ja erityispalveluja silloin kun ne kytkeytyvät osaksi kuntoutujan kokonaiskuntoutusta. (Kettunen ym. 2002, 334–335). Sosiaalista kuntoutusta suunniteltaessa ja toteutettaessa on sosiaalihuollon toimittava yhteistyössä terveydenhuollon, TE-palveluiden ja muiden tarvittavien tahojen kanssa (Sosiaalinen kuntoutus 2013).

Vastuu sosiaalihuoltolain mukaisten sosiaalisten kuntoutuspalvelujen järjestämisestä ja tuottamisesta on kunnalla tai kuntayhtymällä on, mutta myös os-topalveluja käytetään laajasti. (Kettunen ym. 2002, 334- 335). Sosiaalinen kuntoutus käsite ei ole vielä vakiintunut ja sen piiriin mahtuu monenlaista toimintaa, jonka nähdään edistävän ihmisen toimintamahdollisuuksia yhteiskunnassa. (Sosiaalinen kuntoutus 2013).

Sosiaalisessa kuntoutuksessa, jossa kysymys on ihmisen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin liittyvistä asioista, voi olla mahdotonta määrittää yksiselitteisiä ratkaisumalleja. Ohjaajan tehtävänä on pikemminkin toimivien menetelmien valikoiman tunnistaminen sekä kunkin asiakkaan kohdalla parhaiten toimivien yksilöllisten ratkaisujen löytäminen yhteistyössä asiakkaan kanssa. Todennä-

köisesti luontolähtöisten menetelmien käyttöön ohjautuvat ne asiakkaat, jotka tuntevat nämä menetelmät kohdallaan mielekkäiksi ja luonteviksi (Luonnosta hoivaa ja voimaa 2014, 152.)

2.2 Sosiaalipedagogiikka ja sosiaalipedagoginen hevostoiminta

Sosiaalipedagogiikalla voidaan tarkoittaa kasvatustoppia tai – teoriaa, jossa keskeisessä asemassa ovat yhteisöllisyys ja ihmisten keskinäistä vuorovaikutusta koskevat kysymykset. Sillä voidaan tarkoittaa myös sosiaalisen hädän pedagogiseen lievittämiseen tähtääviä toimia. (Hämäläinen & Kurki 1997, 16.)

Sosiaalipedagogisen työskentelyn keskeisiä periaatteita ja tavoitteita ovat itse apuun auttaminen ja itsekasvatuksellisten prosessien käynnistäminen niin yksilöiden, ryhmien kuin yhteisöjenkin elämässä. Sosiaalipedagogiselle toiminnalle on tyypillistä myös ihmisten rohkaiseminen ja aktivointi realististen tavoitteiden saavuttamiseksi sekä arjen ongelmien kohtaamiseksi ja ratkaisemiseksi (Hämäläinen & Kurki 1997, 18–19.)

Sosiaalipedagogisten interventioiden tarkoituksena on parantaa yksilöiden ja ryhmien elämänlaatua heidän itsemääräämisoikeuttansa kunnioittaen. Toiminta perustuu aina dialogiseen vuorovaikutukseen sekä osallistavaan toimintaan. Sosiaalipedagoginen toiminta ulottuu ennalta ehkäisevästä korjaavaan työhön ja se voi koskettaa yksilöitä, yksilöitä, ryhmiä, yhteisöjä tai jopa yhteiskuntia. Erilaisia toiminnan menetelmiä on paljon ja eri alojen sosiaalipedagogiikan harjoittajat toimivat osallistumisen mahdollistajia. (Hämäläinen & Kurki 1997, 49.)

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta pohjautuu sosiaalipedagogian teoriaan, yhteisöllisyyteen, elämyksellisyyteen, toiminnallisuuteen sekä aitoon kohtaamiseen. Toiminnan perustana on yksilön oma kokemus sekä siihen liittyvä asioiden oppiminen ja oivaltaminen. Hevosen avulla asiakkaalle pyritään näyt-

tämään niiden arkisten asioiden tärkeys, joista hyvinvointi syntyy. (Sosiaalipedagoginen hevostoiminta. 2011.)

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on hevosten kanssa talliympäristössä toteutettava, terapiaa vapaamuotoisempi, sosiaalisen kuntoutuksen muoto. Se voi olla luonteeltaan ennalta ehkäisevää tai toimintakykyä parantavaa. Sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla pyritään ehkäisemään syrjäytymistä sekä tukemaan asiakkaan sosiaalista kasvua ja hyvinvointia. Toiminta perustuu ihmisen ja hevosen vuorovaikutukseen sekä talliyhteisöön, jossa toiminta tapahtuu (Luonnosta hoivaa ja voimaa 2014, 25.)

3 SOSIAALIPEDAGOGINEN HEVOSTOIMINTA SOSIAALISEN KUNTOUTUKSEN MENETELMÄNÄ

3.1 Hevosen kuntouttavat ominaisuudet

Hevonen ja talliympäristö antavat sosiaalisesti ongelmallisille, kuten päihde- tai käytösongelmista kärsiville, mahdollisuuden opetella yhteisön sääntöjä ja rajoja sekä vaikeiden tunteiden sietämistä ja kohtaamista osana yhteisöä. (Pitkänen 2008, 46). Tutkimusten mukaan eläinten läsnäolo on vaikuttanut myönteisesti tilanteissa, joissa ihmisten sosiaalisissa vuorovaikutustaidoissa on ollut puutteita. Kuntoutumisen kannalta tärkeinä havaintoina voidaan pitää keskitymiskyvyn paranemista sekä muistitoimintojen elpymistä. (Luonnosta hoivaa ja voimaa 2014, 57- 58.)

Eläimet ovat monilta ominaisuuksiltaan ihmisen kaltaisia, ne kuitenkin ovat riittävän erilaisia, ettei niiden kohtaamiseen liity yhtä suuria jännitteitä kuin ihmisten välillä usein ilmenee. Kuntoutustilanteissa merkitykselliset erot ihmisen ja hevosen välillä liittyvät läsnä oloon, kommunikointiin ja lauma käyttäytymiseen. Laumaeläimenä hevonen arvioi kaikkia kohtaamiaan olentoja niiden

mielialojen, aikomusten ja tekojen perusteella, se ei noudata ihmisille tyypillisiä sosiaalisia arvoasetelmia. Toimiessaan suuren eläimen, kuten hevosen kanssa, ihminen joutuu keskittymään nykyhetkeen ja reagoimaan siinä tapahtuviin asioihin. Mikäli ihmisen läsnäolo tilanteessa herpaantuu, hevonen ottaa yleensä tilanteen ohjaket nopeasti haltuunsa. Toisin kuin ihminen, eläin elää aina läsnä nykyhetkessä. (Luonnosta hoivaa ja voimaa 2014, 57–59.)

Kuntoutustilanteessa voidaan hyödyntää myös kommunikaation erilaisuutta. Hevonen viestii kehonkielellään, eleillään ja ilmeillään, kun taas ihminen käyttää yleensä sanallista viestintää. Tärkeää tunnetason tietoa ei ole kuitenkaan aina mahdollista tavoittaa puheen avulla. Hevonen reagoi käytöksellään ihmisen kehonkielen viesteihin, jolloin niitä pohtia ja miettiä vaihtoehtoisia toimintatapoja. Reaktioissaan hevonen on rehellinen ja välitön, tämä tukee luottamuksen syntymistä. (Luonnosta hoivaa ja voimaa 2014, 58–59.)

3.2 Kohderyhmät

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan täydennyskoulutuksen järjestäjän mukaan sosiaalipedagoginen hevostoiminta on suunnattu ensisijaisesti lapsille ja nuorille, jotka ovat syrjäytymisvaarassa tai jo syrjäytyneet normaalielämästä (Sosiaalipedagoginen hevostoiminta syrjäytymisen ehkäisyssä ja sosiaalisessa kuntoutuksessa 2014). Petriläisen (2014, 41) tutkimuksessaan haastatteleminen sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajien mielestä toiminta soveltuu lähes kaikille asiakasryhmille.

Oravan (2010) pro gradu- tutkielman mukaan yleisin sosiaalipedagogisen hevostoiminnan kohderyhmä on lastensuojelun asiakkaat, joka pitää sisällään avo-, sijais- ja jälkihuollon asiakkaita sekä perhekotien asukkaita. Toiseksi suurimmaksi ryhmäksi tutkimuksessa muodostuivat tavalliset lapset, nuoret ja aikuiset, jolloin toiminta voidaan määritellä ennaltaehkäiseväksi. Muita asiakasryhmiä olivat kehitysvammaiset, erityisoppilaiksi määritellyt, mielenterve-

yskuntoutujat, syrjäytymisvaarassa olevat nuoret sekä päihdekuntoutujat. Tutkimuksen mukaan sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan oli osallistunut myös aistivammainen, autisti sekä vanhus (Orava 2010, 39- 40.)

Kohderyhmien määrittely diagnoosien perusteella on Oravan (2010, 40) mukaan kuitenkin ongelmallista, koska moni asiakkaista kuului useampaan kohderyhmään. Orava (2010, 40) ehdottaakin paremmin kohderyhmiä kuvaavaksi asiakkaiden jaottelamista sosiaalisten ongelmien ja kuntoutustarpeiden mukaan, sillä suurimmalla osalla ongelmia esiintyi joko omassa pärjäämisessä tai sosiaalisissa suhteissa sekä arjenhallinnassa.

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta ei ole terapiaa, eikä se ole kaikille soveltuva kuntoutusmuoto. Oravan (2010, 40- 41) mukaan sillä ei voida vaikuttaa addiktioihin, kleptomaniaan tai psyykkiseen sairastumiseen. Sosiaalipedagogista hevostoimintaa ei voi varauksetta suositella aistiylherkkyydestä kärsivälle eikä eläin- tai heinäallergikoille (Orava 2010, 41). Hevosille allergisille henkilöille, joita Suomessa on n.1-2 % väestöstä, sosiaalipedagoginen hevostoiminta ei yleensä sovellu (Karvaterapiaa 2013, 49).

Petriläisen (2014, 30- 31) tutkimuksessa hevostoimintaa suunniteltaessa huomioitavaksi seikaksi nousivat päihdepuolen asiakkaat ja heidän lääkityksensä. Hevonen voi reagoida väärällä tavalla vahvasti lääkityn asiakkaan käyttäytymiseen, joten toiminnan keskittäminen tallitöihin, hevosen hoidon sijaan, voi olla tarpeellista. Hevospelko ei estä sosiaalipedagogiseen toimintaan osallistumista, mutta se voi haitata sitä. Toiminnan toteuttamisen kannalta edellytyksenä on pelon käsitteleminen. (Petriläinen 2014, 30- 31.)

3.3 Tavoitteet

Sosiaalipedagogiselle hevostoiminnalle voidaan asettaa erilaisia tavoitteita asiakkaan tarpeiden mukaan. Sosiaalisen kasvun tavoitteeksi voidaan asettaa

esimerkiksi vuorovaikutus- ja kommunikaatiotaitojen paraneminen (Orava 2010, 42). Toimiminen hevosen kanssa auttaa eläytymään toisen olennon tunteisiin. Hevonen antaa ihmiselle rehellisen ja rakentavan palautteen siitä, miten hän toimii yhdessä muiden ihmisten kanssa. Yleensä hevosen antama sosiaalinen palaute on helpompi ottaa vastaan kuin ihmisten. (Pitkänen 2008, 47.)

Yksilöllisen kasvun tavoitteeksi sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa voidaan asettaa esimerkiksi itsesäätelyn- ja tunnon sekä mielialan paraneminen (Orava 2010, 42). Aralle ja estyneelle henkilölle voi hevostoiminnan kautta löytyä rohkeutta ja onnistumisten kautta itseluottamusta. Aggressiiviselle tai sosiaalisesti ylivilittyneelle hevosen avulla voi opettaa mielekkäämpiä malleja toimia yhdessä muiden kanssa. Hevonen arvostaa ihmisen hillittyä, mutta jämäkkää käytöstä. Sen avulla voidaan opettaa, ettei väkivaltainen, määräilevä tai ylimielinen käytös johda toimivaan yhteistyöhön. Toiminta hevosen kanssa voi myös helpottaa omien tunnistamista sekä parantaa emotionaalisten ristiriitojen ratkaisemiskykyä, jolloin sekä vuorovaikutus että tunnetaidot parantuvat. (Pitkänen 2008, 42, 47- 48.)

Myös arjenhallintataitoja voidaan opettaa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan avulla (Orava 2010, 42). Hevosen hyvinvoinnista huolehtimisen avulla pyritään näyttämään niiden asioiden tärkeys, joista oma ihmisen oma hyvinvointi syntyy. Näin oppiminen perustuu oman toiminnan kautta saatuun kokemukseen. (Sosiaalipedagoginen hevostoiminta syrjäytymisen ehkäisyssä ja sosiaalisessa kuntoutuksessa 2014.)

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan avulla voidaan vaikuttaa myös ryhmään kuuluvuuden ja osallisuuden kokemukseen (Orava 2010, 42). Turvallisen vuorovaikutussuhteen rakentaminen vaatii aina aikuisen läsnäoloa. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan avulla kontaktin saaminen asiakkaaseen voi helpottua, koska hevosen välityksellä on helppo käsitellä myös hankalampia aiheita, joista ei muuten tulisi puhuttua. (Pitkänen 2008, 47.) Vuorovaikutussuhteen

voi hevosen ja ohjaajan lisäksi muodostaa myös ryhmän muihin jäseniin tai tallilla työskenteleviin ihmisiin (Pendry, Smith, and Roeter 2014, 83; Pitkänen 2008, 47).

3.4 Toimijat

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on vakiintunut menetelmä, jota koskevat sille annetut säännöt ja ohjeet. (Luonnosta hoivaa ja voimaa 2014, 24). Se ei kuitenkaan ole suojattu nimike, joten toiminnan tarjoajan koulutus ja ammatillinen tausta voivat vaihdella (Hevoset ja kunta – rajapintoja 2014, 95). Ypäjän Hevosopisto ja Turun yliopiston koulutus- ja kehittämiskeskus Brahea, sekä Itä-Suomen yliopiston Koulutus- ja kehittämispalvelu Aducate ja Ylä-Savon ammattiopiston Hingunniemen yksikkö järjestävät yhteistyössä sosiaalipedagogisen hevostoiminta- yhdistyksen kanssa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan täydennyskoulutusta. Se on suunnattu sosiaali- ja opetusalan ammattilaisille, joilla on taustalla vahva hevoskokemus. Koulutus lisää valmiuksia harjoittaa toimintaa sosiaalisen tuen tarpeessa olevien ihmisten parissa. (Sosiaalipedagoginen hevostoiminta 2011; Sosiaalipedagoginen hevostoiminta syrjäytymisen ehkäisyssä ja sosiaalisessa kuntoutuksessa 2014.)

Ammattitaitoisen ohjaajan osallistuminen sosiaalipedagogisen hevostoiminnan toteuttamiseen on välttämätöntä, jotta hevosen käytöstä osataan tulkita oikein. Hevosen ja asiakkaan kohtaaminen on elävä tilanne, jonka hallinnan täytyy aina olla ohjaajan käsissä, näin tilanteet saadaan pysymään mahdollisimman turvallisina. (Luonnosta hoivaa ja voimaa 2014, 59.) Tarvosen (2011, 44) tutkimuksen mukaan lähettävän tahon tulisi huomioida ainakin yrittäjän koulutustausta ja tämän resurssit ottaa vastaan uusia asiakkaita. Lisäksi lähettävä taho voi pyytää nähtäväksi turvallisuusasiakirjan, joka on oltava kaikilla Suomen Ratsastajainliiton hyväksymillä talleilla. Tarvonen (2011, 44) suosittelee myös tutustumiskäyntiä tallille, jolloin palvelun tilaaja näkee toimintaympäristön ja ilmapiirin. (Tarvonen 2011,44.)

3.5 Rahoitus

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta ei ole Kela-korvauksen piirissä, koska sitä ei mainita vaikeavammaisten lääkinnällistä kuntoutusta koskevassa laissa. Kustannuksia voidaan kuitenkin korvata avohuollon tukitoimena, joko lastensuojelussa tai syrjäytymisen ehkäisyssä. Korvattavuus on mahdollinen myös kuntoutuksena, sairaanhoitopiirin tai seurakunnan kautta. Perhekodeissa, päivätoiminnassa tai työvoiman palvelukeskuksissa sosiaalipedagogista hevostoimintaa voidaan tarjota osana palvelupalettia. (Hevoset ja kunta – rapintoja 2014, 95.)

4 TUTKIMUSONGELMAT JA TUTKIMUSMENETELMÄT

Kyselytutkimus laadittiin yhteistyössä opinnäytetyön toimeksiantajan Hippolis – Hevosalan osaamiskeskuksen kanssa. Kysely toteutettiin marraskuu 2014 – tammikuu 2015 ja se kohdennettiin Jyväskylän alueella toimiville sosiaalialan, opetustoimen sekä asumis- sekä työllisyyspalveluiden ammattilaisille.

4.1 Tutkimusongelman määrittely

Opinnäytetyön tehtävänä oli kartoittaa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tunnettavuutta ja käyttöä sosiaalisen kuntoutuksen keinona Jyväskylän alueella. Tutkimus ongelmiksi muodostuivat seuraavat:

1. Tunnettaanko ja tunnistetaanko sosiaalipedagoginen hevostoiminta Jyväskylän sosiaalisen kuntoutuksen keinona?
2. Käytetäänkö sosiaalipedagogista hevostoimintaa sosiaalisen kuntoutuksen keinona Jyväskylässä? Mille kohderyhmille ja miksi käytetään?

3. Jos sosiaalipedagogista hevostoimintaa ei käytetä sosiaalisen kuntoutuksen keinona, niin miksi ei käytetä?

4.2 Tutkimusmenetelmän kuvaus

Strukturoitu kyselytutkimus (LITE 3) toteutettiin webropol – ohjelmistolla. Lomakkeeseen sovellettiin suppilotekniikkaa, jolla pyrittiin varmistamaan sekä vastausten oikeellisuus että vastaamisen helppous. Lomakkeen aluksi vastaajilta kysyttiin tarvittavat taustatiedot, organisaatio ja asiakasryhmät. Tämän jälkeen kysyttiin tuntevatko vastaajat sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ja käyttävätkö heidän asiakkaansa sitä kuntoutumisensa tukena. Mikäli vastaaja vastasi molempiin kysymyksiin kieltävästi, häntä kehoitettiin siirtymään kohtaan 10. Tällä tavalla vastaajaa ei pakotettu vastaamaan kysymyksiin, joihin hän ei olisi pystynyt vastaamaan. Kananen (2011, 39), mukaan osa vastaajista ei halua myöntää tietämättömyyttään, joten he vastaavat vaikka eivät tietäisi asiasta mitään (Kananen 2011, 39).

Kysymysten asettelussa pyrittiin helppoon vastattavuuteen, joten kysymystyyppiksi valikoitui nominaaliasteikollinenmittari. Nominaaliasteikollinenmittari kertoo vastausmäärän kappaleina ja prosentteina (Kananen 2011, 36). Lähes kaikkiin kysymyksiin lisättiin myös avoin vastausvaihtoehto, mikäli kaikkia vastausvaihtoehtoja ei olisi osattu ottaa huomioon. Ilman avoimia vaihtoehtoja voisi tärkeää tietoa jäädä saamatta (Vehkalahti 2014, 25). Kysymyslomakkeen loppuun lisättiin toimeksiantajan toiveesta mahdollisuus yhteystietojen jättämiseen, mikäli vastaaja haluaisi lisätietoja sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta. Yhteystietoja tai halukkuutta lisätietoihin ei ole yhdistetty opinnäytetyöhön, jotta luottamuksellisuus säilyisi. Mahdollisuus saada lisätietoa aiheesta helposti, tukee hyvin opinnäytetyön toissijaista tavoitetta, sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tunnettavuuden lisäämistä.

Lomaketta testattiin ennen vastaajille lähettämistä kolmella sosiaali- ja terveysalan työntekijällä, näin pyrittiin lisäämään tutkimuksen luotettavuutta. Ymmärrettävillä ja yksiselitteisillä kysymyksillä pyritään varmistamaan tutkimuksen luotettavuus ja laatu (Kananen 2011, 30). Vastajat valittiin käyttäen harkinnanvaraista otantaa. Harkinnanvaraisessa otannassa valitaan perusjoukkoa parhaiten kuvaavia vastaajia. Tällä otantamenetelmällä saadaan pelkästään ideoita ilmiön yleisyydestä perusjoukossa. (Kananen 2011, 69.)

Kyselyn vastaajiksi valikoitui Jyväskylän alueelta sosiaalitoimi ja työllisyyspalvelut sekä osa asumispalveluiden ja erityisopetuksen toimijoista. Sähköinen kyselylomake saatekirjeineen (Liite 1) lähetettiin valituille vastaajille sähköpostitse. Kysely toteutettiin kahdessa erässä, joiden lisäksi lähetettiin yksi vastauskehotus (Liite 2). Kyselyn ensimmäinen kierros tapahtui marraskuun aikana, minkä aikana tuli esille Jyväskylän kaupungin vaatiman tutkimusluvan puuttuminen. Lupahakemus tehtiin joulukuun 2014 aikana ja tammikuussa kysely lähetettiin uudelleen kaupungin työntekijöille, tällä kertaa yhdyshenkilön kautta. Vastauksia saatiin yhteensä 25 kappaletta, joista yksi jouduttiin hylkäämään vastausten ristiriitaisuuksien vuoksi. Lopulliseksi vastaus prosentiksi muodostui 43 % (n=24), kun otannan koko oli N=56.

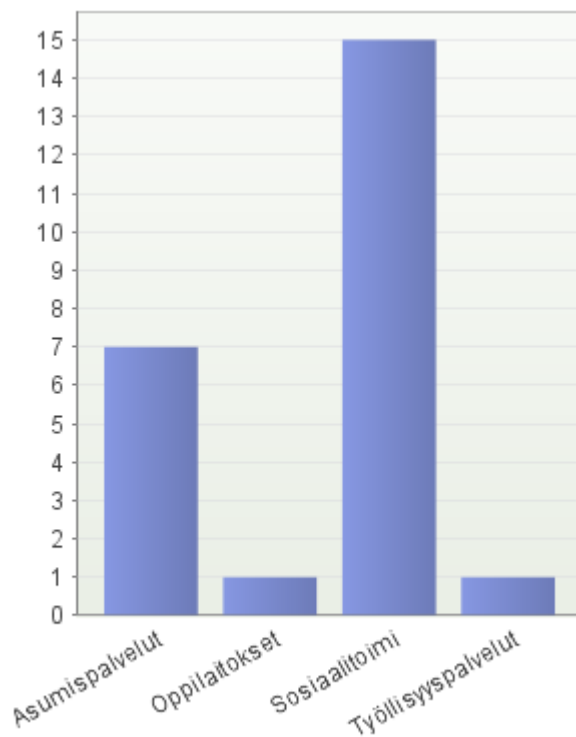
5 TUTKIMUSTULOKSET

Tutkimustuloksia käsitellään tässä luvussa kolmessa osassa. Ensimmäinen osa sisältää tausta tiedot vastaajista. Toisessa osassa analysoidaan sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tunnettavuutta ja käytön yleisyyttä vastaajaryhmittäin. Kolmannessa osassa käsitellään sosiaalipedagogisen hevostoiminnan kohderyhmiä ja tavoitteita sekä palvelun käytön ja käyttämättömyyden syitä.

5.1 Haastateltavien taustatiedot

1. Organisaatio

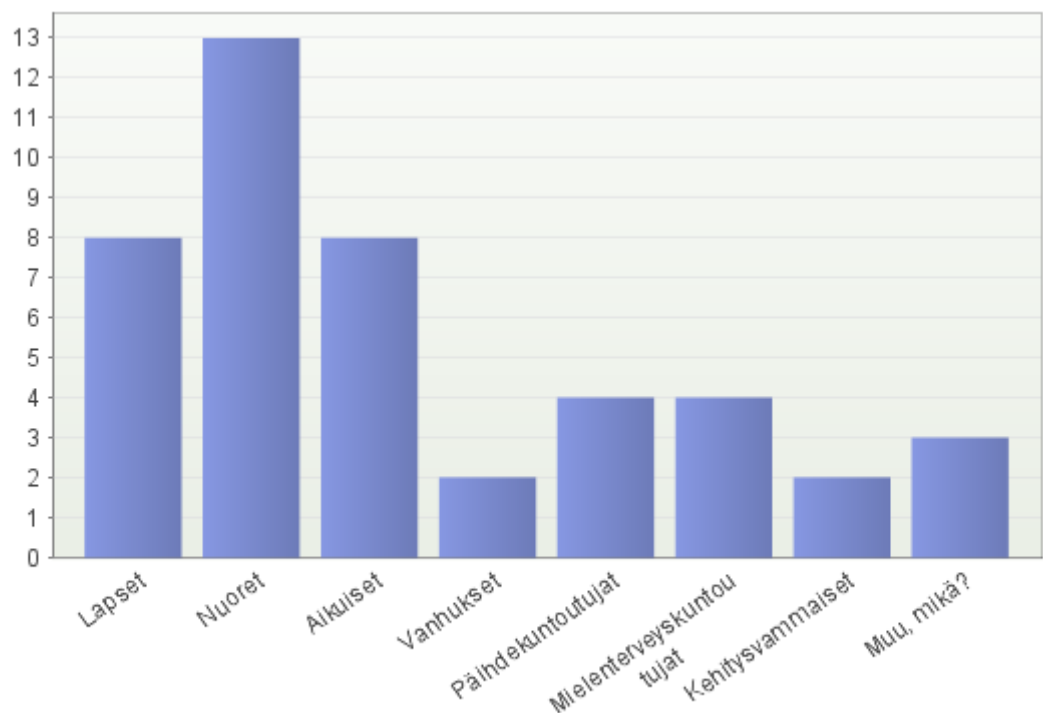
Kysymykseen vastasi 24 henkilöä. Vastaajista 63 % (15) työskenteli sosiaali-toimen ja 29 % (7) asumispalveluiden parissa. Sekä työllisyyspalveluista että oppilaitoksista tavoitettiin molemmista yksi vastaaja (4 %) (Kuvio 1.)

Kuvio 1. Organisaatio (n=24)

2. Asiakasryhmät

Kysymykseen vastasi 24 henkilöä. Ylipuolet (54 %) vastaajista työskenteli nuorten ja 33 % (8) lasten parissa. 33 % (8) työskenteli aikuisten ja 8 % (2) vanhusten palveluissa. Samassa kysymyksessä kartoitettiin työn kohderyhmää. Vastaajista 17 % (4) työskenteli päihdekuntoutujien parissa, 17 % (4) mielenterveyskuntoutujien kanssa ja 8 % (2) kehitysvammaisten palveluissa. Avoimeen muu, mikä? Sarakkeeseen vastasi 13 % (3) vastaajaa. Muita mainittuja kohderyhmiä olivat liikuntavammaiset ja maahanmuuttajat. (Kuvio 2.)

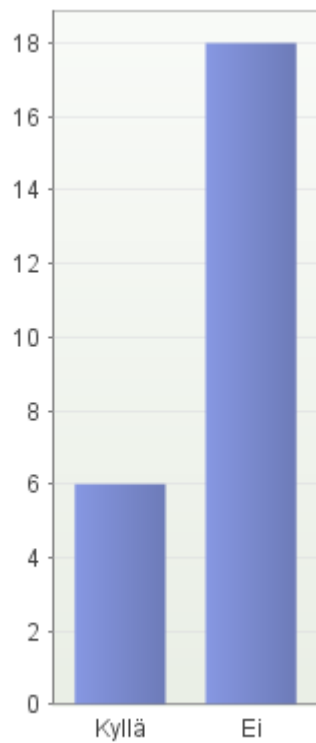

Kuvio 2. Asiakasryhmät (n=24)

5.2 Tutkimustulokset ja analyysit

3. Onko sosiaalipedagoginen hevostoiminta Teille tuttu sosiaalisen kuntoutuksen keino?

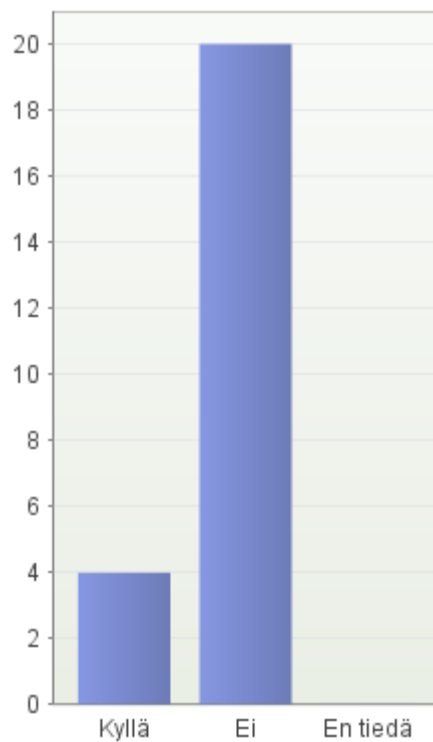
Kysymykseen vastasi 24 henkilöä, joista 25 % (6) tunnisti sosiaalipedagogisen hevostoiminnan sosiaalisen kuntoutuksen keinoksi. 75 % (18) vastaajista ei tunnistanut palvelua. (Kuvio 3.)

Kuvio 3. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tunnettavuus (n=24)

4. Käyttävätkö asiakkaanne sosiaalipedagogista hevostoimintaa kuntoutumisen tukena?

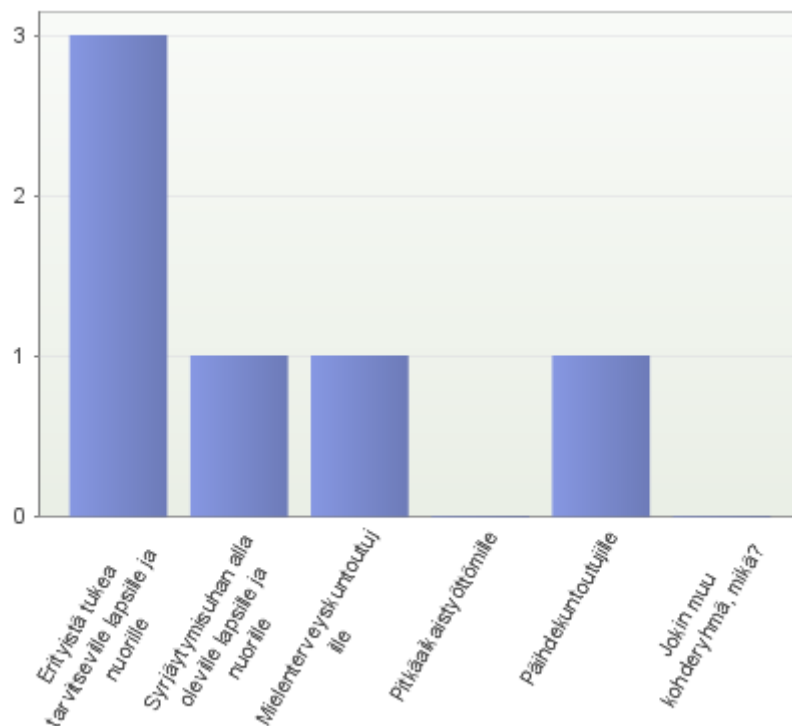
Kysymykseen vastasi 24 henkilöä. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta oli käytössä 17 % (4) vastaajien asiakkaista. 83 % (20) vastaajan asiakkaista ei käyttänyt sosiaalipedagogista hevostoimintaa. En tiedä vastauksia ei ilmennyt. (Kuvio 4.)

Kuvio 4. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan käyttö (n=24)

5. Mille kohderyhmille sosiaalipedagogista hevostoimintaa Teillä käytetään tai suositellaan?

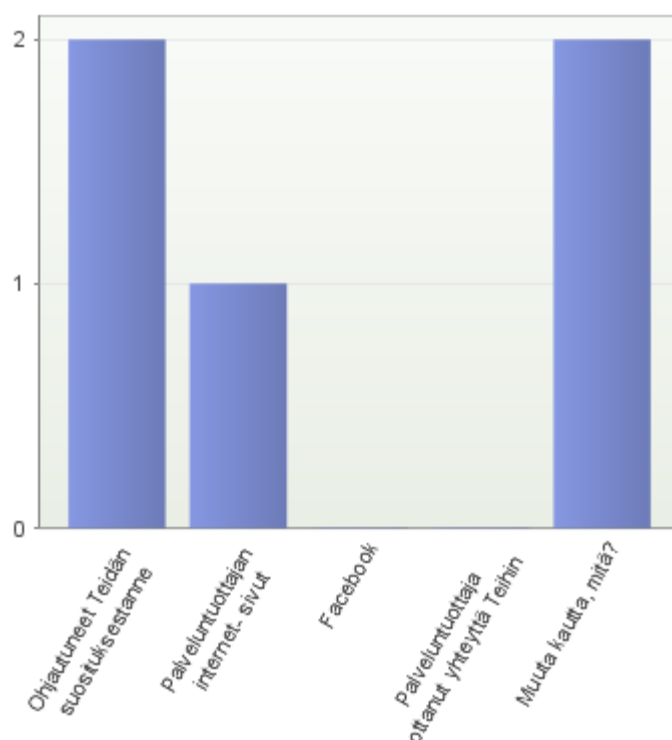
Kysymykseen vastasi neljä henkilöä. 75 % (3) vastaajista suositteli sosiaalipedagogista hevostoimintaa käytettäväksi erityistä tukea tarvitseville lapsille ja nuorille. Kohderyhminä mainittiin myös syrjäytymisuhan alla olevat lapset ja nuoret 25 % (1) sekä mielenterveyskuntoutujat 25 % (1) ja päihdekuntoutujat 25 % (1). Pitkäaikaistyöttömät (0) ja avoin vastausvaihtoehto (0) jäivät vaille vastauksia. (Kuvio 5.)

Kuvio 5. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan kohderyhmät (n=4)

6. Mitä kautta asiakkaanne ovat löytäneet palvelun tuottajan?

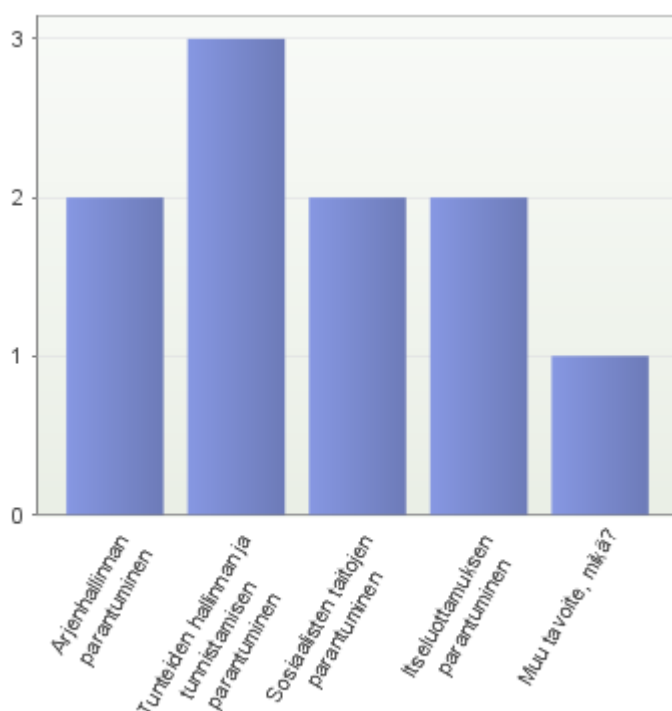
Kysymykseen vastasi 5 henkilöä. 40 % (2) vastaajista oli suositellut sosiaali-pedagogisen hevostoiminnan palveluntarjoajaa asiakkaalleen ja 20 % (1) asiakkaista oli löytänyt palvelun tarjoajan internet- sivujen kautta. Avoimen vastauksen jätti 40 % (2) vastaajista, joista toinen oli löytänyt palveluntuottajan yhdistys yhteistyön kautta. Ilman vastaajia jäivät Facebook (0) ja palveluntuottaja ottanut yhteyttä teihin (0) vaihtoehdot. (Kuvio 6.)

Kuvio 6. Palveluun ohjautuminen (n=4)

7. Millaisia tavoitteita asiakkaallenne on sosiaalipedagogisen hevostoiminnan osalta asetettu?

Kysymykseen vastasi neljä vastaajaa. Sosiaalipedagogiselle hevostoiminnalle oli asetettu useampia tavoitteita asiakasta kohden. 75 % (3) tavoitteeksi oli valittu tunteiden hallinnan ja tunnistamisen parantuminen. Muita tavoitteita olivat arjenhallinnan 50 % (2), sosiaalisten taitojen 50 % (2) ja itseluottamuksen parantuminen 50 % (2) sekä avoimen vastausvaihtoehdon 25 % (1) kautta esiin tuotu *”myönteisen minäkuvan vahvistaminen, voimaantuminen”*. (Kuvio 7.)

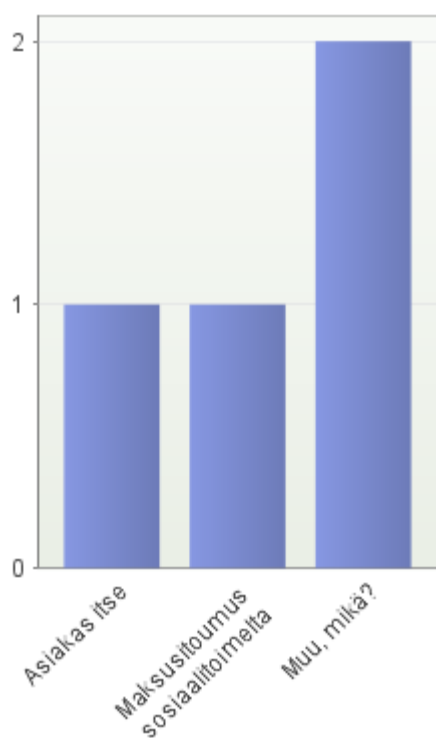

Kuvio 7. Tavoitteet sosiaaliselle hevostoiminnalle (n=4)

8. Kuka maksaa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan kustannukset?

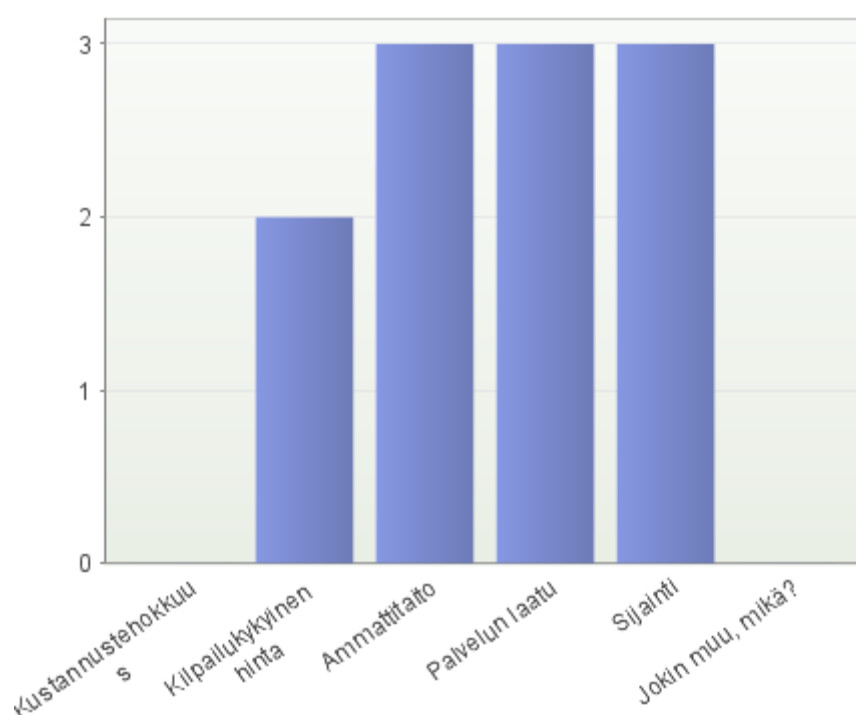
Kysymykseen vastasi neljä henkilöä. 25 % (1) asiakkaista oli saanut maksusitoumuksen sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan sosiaalitoimelta ja 25 % (1) vastasi palvelun kustannuksista itse. Avoimissa vastauksissa 50 % (2) mainittiin sosiaalipedagogisen hevostoiminnan olevan osana oppilaitoksen toimintaa 25 % (1). Sosiaalipedagogista hevostoimintaa oli myös maksettu yhdistys yhteistyönä 25 % (1). (Kuvio 8.)

Kuvio 8. Kustannusten kohdistuminen (n=5)

9. Mitkä ovat tärkeimmät kriteerit palvelun ostamiselle?

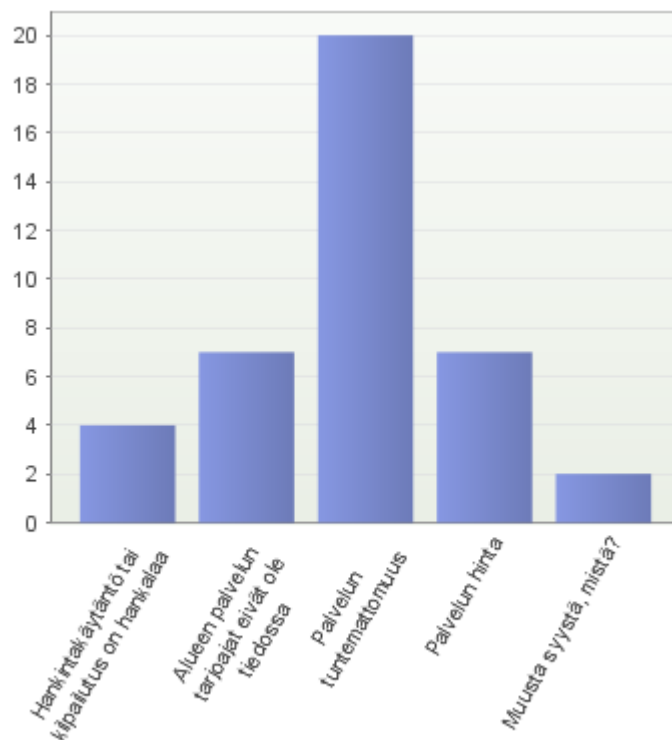
Kysymykseen vastasi viisi henkilöä. Tärkeimmiksi kriteereiksi palvelun ostamiselle mainittiin ammattitaito 60 % (3), palvelun laatu 60 % (3) ja sijainti 60 % (3). 40 % (2) piti kriteerinä palvelun ostamiselle myös kilpailukykyistä hintaa. Kustannustehokkuus (0) ja avoin vaihtoehto (0) jäivät vaille vastauksia. (Kuvio 9.)

Kuvio 9. Kriteerit palvelun ostamiselle (n=5)

10. Jos asiakkaanne eivät käytä sosiaalipedagogista hevostoimintaa, miksi eivät?

Kysymykseen vastasi 24 henkilöä. Suurimmaksi esteeksi sosiaalipedagogisen hevostoiminnan käytölle ilmeni palvelun tuntemattomuus 83 % (20). Muita esteitä olivat palvelun hinta 29 % (7), alueen palvelun tarjoajien tuntemattomuus 29 % (7) ja hankintakäytännön tai kilpailutuksen hankaluus 17 % (4). Avoimien vastausten 8 % (2) kautta käytön esteeksi mainittiin kohtuuttoman kallis hinta ja kriisiyksikössä tapahtuva työ. (Kuvio 10.)

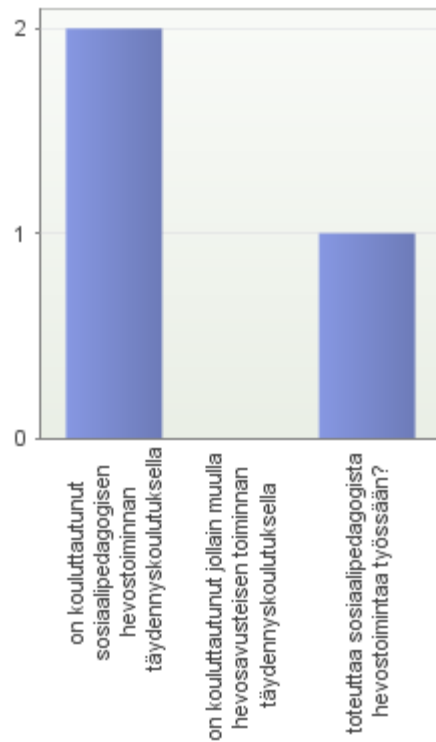
Kuvio 10. Esteet sosiaalipedagogisen hevostoiminnan käytölle (n=24)

11. Käyttätekö jotain muuta hevosavusteista toimintaa, (esim. Easel, Mindfulness tai hevosavusteinen psykoterapia) Jos käytätte niin mitä ja mille kohderyhmälle?

Kysymykseen vastasi seitsemän henkilöä. Avoimella kysymyksellä saatiin kaksi kieltävää vastausta (29 %). Easel mainittiin vastauksissa kolme kertaa (43 %) ja sen kohderyhmiksi mainittiin syrjäytymisvaarassa olevat nuoret ja nuoret aikuiset naiset. Hevosavusteinen terapia mainittiin kerran (14 %), sen kohderyhmänä olivat lapset ja nuoret. Ratsastus joko harrastustoimintana tai elämyksenä kerran (14 %).

12. Onko organisaatiossanne työntekijää, joka on kouluttautunut sosiaalipedagogisen hevostoiminnan täydennyskoulutuksella?

Kysymykseen vastasi kaksi henkilöä. Molempien vastaajien 100 % (2) kanssa samassa organisaatiossa työskentelee sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaaja – koulutuksen käynyt henkilö. Toisen vastaajan 50 % (1) mukaan koulutuksen saanut henkilö toteuttaa sosiaalipedagogista hevostoimintaa työssään. Muiden hevosavusteisen toiminnan täydennyskoulutusten edustajia (0) ei organisaatioista tämän kysymyksen perusteella löytynyt. (Kuvio 11.)

Kuvio 11 Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan täydennyskoulutuksen käyneet henkilöt organisaatioissa (n=2)

6 POHDINTA

Pohdinnassa käydään läpi kyselyn perusteella esiin tulleita asioita ja johtopäätöksiä vertaillaan myös aiheesta aikaisemmin saatuihin tietoihin. Toisessa osassa tarkastellaan tutkimusmenetelmää sekä sen tuottaman tiedon reliabiliteettia ja validiutta. Viimeisessä kappaleessa pohdin jatkotutkimusten aiheita ja sekä kuntoutuksen ohjaajan roolia sosiaalipedagogisen hevostoiminnan parissa.

6.1 Johtopäätökset

Kyselytutkimuksen perusteella voidaan päätellä, ettei sosiaalipedagoginen hevostoiminta ole Jyväskylän alueella kovin tunnettu sosiaalisen kuntoutuksen muoto. Vastaajista vain neljäsosa tunnisti palvelun. Parhaiten sosiaalipedagoginen hevostoiminta tunnistettiin opetustoimessa 100 % (n=1) ja sosiaalitoimessa 33 % (n=15). Opetustoimen vastaus prosenttiin kannattaa kuitenkin suhtautua varauksella, koska vastaajia oli vain yksi. Sekä sosiaali- että opetustoimessa työskenteli sosiaalipedagogisen hevostoiminnan täydennyskoulutuksen käynyt henkilö. Työllisyys- ja asumispalveluissa sosiaalipedagogista hevostoimintaa ei tunnistettu lainkaan 0 % (n=8).

Sosiaalipedagogista hevostoimintaa kaikkien vastanneiden asiakkaista käytti 17 % (4). Sosiaalipedagogista hevostoimintaa käytettiin yleisimmin erityistä tukea tarvitseville lapsille ja nuorille (75 %). Erityisen tuen tarve voi johtua esimerkiksi lapsen tai nuoren erilaisista henkilökohtaisista ominaisuuksista, elämäntilanteesta, sairaudesta tai vammasta (Erityistä tukea tarvitsevan nuoren palvelut kuntoutuspolun erivaiheissa N.d.; Arikka; H., Pietiläinen, E. & Sipari, S. N.d.). Erityisen tuen tarvetta ei tässä tutkimuksessa ollut tarkemmin määritelty. Kohderyhmien ja toiminnalle asetettujen tavoitteiden kohdalla kysely ei tuottanut uutta tietoa, maininnan saaneet kohderyhmät ja tavoitteet olivat tuttuja jo aikaisemmin aiheesta tehdyistä tutkimuksista (vrt. Tavoitteet ja kohderyhmät).

Palveluntuottaja sosiaalipedagogiselle hevostoiminnalle oli löytynyt internetsivujen (20 %) sekä yhdistys yhteistyön kautta (20 %). 40 % asiakkaista oli ohjautunut palveluntuottajalle työntekijän suosituksesta. Vaikka vastaaja määrä onkin pieni (n=5) voidaan kuitenkin päätellä, että työntekijän rooli palveluntuottajan valinnassa on huomattava. Palvelun tuottajassa arvostettiin ammattitaitoa, sijaintia sekä palvelun laatua ja kilpailukykyistä hintaa.

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan kustannuksien kohdentumisessa oli hajontaa. Kaikkien vastaajien asiakkailla kustannukset jakautuivat tasaisesti eri-taholle. Uusia tapoja vastata toiminnan kustannuksista olivat palvelun maksaminen yhdistys yhteistyönä (25 %) sekä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tarjoaminen osana oppilaitoksen toimintaa (25 %).

Suurimpana esteenä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan käytölle pidettiin sen tuntemattomuutta (83 %). Jyväskylän alueen palvelun tarjoajat eivät olleet myöskään sosiaali- ja terveysalan toimijoille tuttuja. Palvelua pidettiin kalliina ja kilpailutusta tai hankintakäytäntöä hankalana.

Vastaavaa kyselytutkimusta ei aiheesta aikaisemmin ole tehty, mutta Iiris Laakso (2010) on opinnäytetyössään selvittänyt miten hevosavusteiset kuntoutuspalvelut Uudenmaan alueella toimivat ja kuinka paljon niitä käytetään. Vaikka työ eroaakin esimerkiksi otannan (mukana perhekodit ja sairaanhoitopiiri) perusteella tästä työstä, voidaan sen avulla suuntaa antavasti vertailla sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tunnettavuutta ja käyttöä Jyväskylän alueen ja Uudenmaan kesken.

Laakson (2010, 17) mukaan sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tunnisti Uudellamaalla 60 % vastaajista vuonna 2010. Vastaavasti Jyväskylässä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tunnisti 25 % vastaajista vuonna 2015. Kyselyyn vastanneista 25 % kertoi asiakkaidensa käyttävän sosiaalipedagogista hevostoimintaa Uudellamaalla vuonna 2010 (Laakso 2010, 18). Jyväskylässä vuonna 2015 vastaava luku oli 17 %. Vaikka Uudellamaalla sosiaalipedagoginen hevostoiminta on tunnistettu huomattavasti paremmin jo vuonna 2010, ei toiminnan käyttö kuitenkaan ole huomattavasti Jyväskylän aluetta yleisempää. Tilanne on kuitenkin voinut muuttua Uudellamaalla viiden vuoden aikana.

6.2 Menetelmän ja toteutuksen tarkastelu

Kvantitatiivisen kyselytutkimuksen luotettavuutta mitataan validiteetilla (pätevyys) ja reliabiliteetilla (toistettavuus). Tulosten luotettavuuteen vaikuttavat otantatapa, vastausprosentti ja mittareiden valinta. (Vehkalahti 2014, 40–42, 44.) Kysely sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tunnettavuudesta ja käytöstä suunnattiin Jyväskylän alueelta valituille sosiaalialan ammattilaisille, koska haluttiin tietoa kuinka hyvin palvelu tunnistetaan asumis- ja työllisyyspalveluiden sekä opetus- ja sosiaalitoimen toimijoiden keskuudessa.

Aineiston hankintatapaa kuvaa parhaiten harkinnanvarainen otanta. Vehkalahti (2014, 46) kutsuu kyselyn suuntaamista soveltuville vastaajille harkinnanvaraiseksi näytteeksi, jonka perusteella tehtäviä johtopäätöksiä voidaan yleistää lähinnä kyselyyn vastanneisiin. Kanasen (2008, 74) mukaan esitutkimuksissa käytetään usein harkinnanvaraista otantaa. Otanta menetelmä vaikuttaa tulosten validiteettiin siten, ettei tuloksia voida yleistää koskemaan kaikkia Jyväskylän alueen sosiaalialan ammattilaisia. Kyselyn tulokset ovat paremminkin suuntaa antavia.

Kysely toteutettiin sähköisesti webropol- lomakkeella. Vehkalahtien (2014, 48) mukaan sähköisen lomakkeen käytöllä vältetään virhealtis tallennusvaihe. Sähköinen kysely voidaan välittää vastaajille ilman postituskuluja, joten se on taloudellinen tapa kyselyn suorittamiseksi. Lomaketta testattiin ennen lähettämistä kolmella sosiaali- ja terveysalan ammattilaisella. Vehkalahti (mts.) toteaa, että muutama hyvä kyselyn kohderyhmään kuuluva testaja riittää, jotta saataisiin selville onko kysymykset ymmärretty oikein. Testauksella saatiin selville, että kysymykset olivat ymmärrettäviä ja yksiselitteisiä, mikä parantaa kyselyn validiteettia.

Kyselystä haluttiin rakentaa vastaajia ajatellen helppo ja miellyttävä, näin haluttiin välttää vastausväsymystä. Kyselyn lyhyt kesto mainittiin myös saatekir-

jeessä. Hyvin laaditulla saatekirjeellä motivoidaan vastaaja vastaamaan kyselyyn (Vehkalahti 2014, 48). Vastausprosentiksi kyselylle saatiin 43 % (N=56), joka on Vehkalahden (2014, 44) mukaan validiteetin kannalta riittävän hyvä. Kyselyn tiiviys ja kysymysten yksinkertaisuus vaikuttaa kuitenkin kyselyn validiteettiin. Kyselyssä käytettiin nominaaliasteikollisia mittareita, jonka tuloksista voidaan laskea ainoastaan vastausten määrä prosentteina tai kappaleina. Mittaustapa on kuitenkin tässä tapauksessa riittävä, koska tuloksia ei tarvitse asettaa järjestykseen vaan mittauksen kohteena ovat palvelun tunnistettavuus sekä palvelun käytön tai käyttämättömyyden syyt.

Osassa kysymyksistä vastaajalle annettiin mahdollisuus valita useita vaihtoehtoja. Valintatehtävien huono puoli on niiden karkea mittaustaso (Vehkalahti 2014, 28–29). Karkea mittaustaso näkyy selvästi esimerkiksi kysymyksessä 2. Kysymys oli muotoiltu siten, että vastaaja pystyi valitsemaan useamman vaihtoehdon siksi, että monet sosiaalipalveluiden työntekijät palvelevat useita erikohderyhmiä (kohderyhmänä voi olla esimerkiksi nuoret mielenterveyskuntoutajat tai kehitysvammaiset lapset). Asiakasryhmän olisi voinut kartoittaa paremmin esimerkiksi avoimella kysymyksellä. Paremmin valintatehtävä soveltuu mielestäni kysymykseen 7. Millaisia tavoitteita asiakkaallenne on sosiaalipedagogisen hevos toiminnan osalta asetettu? Vastauksesta voidaan helposti hahmottaa, että toiminnalle on asetettu useampi tavoite asiakasta kohden.

Yhteenvetona voisi todeta, että kyselyn vastauksia voidaan pitää suuntaa antavina, johtuen käytetyistä tutkimusmenetelmistä. Kyselyllä saatiin kuitenkin vastaus asetettuihin tutkimuskysymyksiin.

6.3 Oma pohdinta

Green Care on nouseva trendi sosiaali- ja terveystalvelujen saralla ja monet tahot tekevät yhteistyötä sen edistämiseksi. Suomessa ollaan kuitenkin vielä alkumatassa verrattuna esimerkiksi Keski-Eurooppaan. Mielestäni onkin tärkeää lisätä tietoisuutta erilaisista luontolähtöisistä ja eläinavusteisista menetelmistä, joiden avulla ihmisten hyvinvointia ja kuntoutumista voidaan edistää.

Kuntoutuksen ohjaajalla on tärkeää olla laaja tietämys eri menetelmistä, joilla ohjattavan kuntoutusprosessia voidaan tukea. Sosiaalipedagogisella hevos-toiminnalla voidaan parantaa asiakkaan arjenhallintaa sekä sosiaalisia että tunnetaitoja. Sillä voidaan myös tarjota ihmiselle elämyksiä sekä yhteisöllisyyden ja osallisuuden kokemuksia. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta soveltuu useimmille kohderyhmille ja siksi se on hyvä lisä kuntoutuksen ohjaajan työkalupakkiin.

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta ei ole suojattu ammattinimike ja siksi kuntoutuksen ohjaajan on hyvä olla selvillä millä kriteereillä palvelua asiakkaalle kannattaa hankkia ja mitä kautta kustannuksia voidaan korvata. Tässä työssä ei ole tuotu esille sitä, että sosiaalipedagogista hevostoimintaa järjestetään sekä yksilö- että ryhmätoimintana, koska tietoa ei ole eritelty lähteissä toimintatavan mukaan. Kuntoutuksen ohjaajan tulee selvittää mikä toimintatavoista asiakkaalle parhaiten soveltuu, jotta kuntoutumisen tavoitteet saavutettaisiin.

Luonnon ja eläinten läsnäolo on koettu ammattilaisten keskuudessa hyödylliseksi etenkin kuntoutusprosessin aloitusvaiheessa, jolloin pyritään luottamuksellisen vuorovaikutussuhteen solmimiseen (Luonnosta hoivaa ja voimaa 2014, 86). Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan täydennyskoulutuksen käynyt kuntoutuksen ohjaaja voisi mielestäni hyötyä tästä varsinkin niiden henkilöiden tai kohderyhmien, joiden kanssa vuorovaikutussuhteen rakentaminen on jostain syystä haastavaa.

Tällä opinnäytetyöllä pyrittiin kartoittamaan sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tunnettavuutta ja käyttöä Jyväskylän alueella. Jatkona tälle prosessille voisi olla palvelun tunnettavuutta lisäävä toiminta, esimerkiksi tutustumispäivän järjestäminen sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille. Toimintaan ja sen toteutusympäristöön tutustuminen käytännössä kertoisi hevostoiminnasta enemmän kuin tuhat sanaa.

LÄHTEET

- Arikka, H., Pietiläinen, E. & Sipari, S. N.d. Lapsen kuntoutus ja tieteellinen tutkimus. Kuntoutusportti- sivusto. Viitattu 30.1.2015.
http://www.kuntoutusportti.fi/portal/fi/tutkimus/tutkimuskohteita/elamankaari_ja_ikavaiheet/lapsen_kuntoutus/
- Erityistä tukea tarvitsevan nuoren palvelut kuntoutuspolun erivaiheissa N.d. MAST- maakunnallinen ohjausmalli hankkeen opas. Viitattu 30.1.2015.
http://www.mastohjaus.fi/pdf/Erityistyistukea_tarvitsevat_opas.pdf
- Hevoset ja kunta - rajapintoja. 2014. Toim. Laitinen, A. & Mäkituuri, S. Hippolis - hevosalanosaamiskeskus ry:n verkkojulkaisu. Viitattu 14.1.2015.
http://www.hippolis.fi/UserFiles/hippolis/File/2014/Hevoset_ja_kunta_e.pdf
- Hippolis – Hevosalan osaamiskeskus ry. N.d. Hippoloksen- internetsivusto. Viitattu 29.1.2015. <http://hippolis.fi/>
- Hämäläinen, J. & Kurki, L. 1997. Sosiaalipedagogiikka. Helsinki: WSOY.
- Kananen, J. 2011. Kvantti: Kvantitatiivisen opinnäytetyön käytännön opas. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja – sarja.
- Kananen, J. 2008. Kvantti. Kvantitatiivinen tutkimus alusta loppuun. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja- sarja.
- Karvaterapiaa. 2013. Toim. Ikäheimo, K. Helsinki: Solution Models House
- Kettunen, R., Kähäri-Wiik, K., Vuori-Kemilä, A. & Ihalainen, J. 2002. Kuntoutumisen mahdollisuudet. Helsinki: WSOY.
- Laakso, I. 2010. Hevoset osana kuntoutuspalveluja, Nykytila ja tulevaisuus Uudellamaalla. Opinnäytetyö. Hämeen ammattikorkeakoulu, maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma. Viitattu 30.1.2015.
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/7977/laakso_iiris.pdf?sequence=1
- Luonnosta hoivaa ja voimaa: Miten arvioida green Care- toiminnan vaikuttavuutta. 2014. Toim. Soini, K. MTT:n verkkojulkaisu. Viitattu 30.7.2014.
<http://www.mtt.fi/mttkasvu/pdf/mttkasvu21.pdf>
- Mäkinen, O. 2006. Tutkimus etiikan ABC. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Orava, J. 2010. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan päämäärät ja toteutus hevostoiminnan ohjaajien kuvaamana. Pro gradu- tutkielma. Itä- Suomen yliopisto. Filosofinen tiedekunta, erityispedagogiikka. Viitattu 29.1.2015.

http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20110185/urn_nbn_fi_uef-20110185.pdf

Pendry, P., Smith, A.N. & Roeter, S.M. 2014. Randomized Trial Examines Effects of Equine Facilitated Learning on Adolescents' Basal Cortisol Levels. Human-Animal Interaction Bulletin 1, 80-95. Viitattu 7.8.2014.

<https://news.wsu.edu/wp-content/uploads/2014/04/effects-of-equine-facilitated-learning.pdf>

Petriläinen, P. 2014. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta työntekijöiden kuvaamana. Opinnäytetyö. Karelia-ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan koulutusohjelma. Viitattu 29.1.2015.

<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/78317/Opinnaytetyopdf.pdf?sequence=1>

Pitkänen, A-K. 2008. Hevosvoimia. Helsinki: Kirjapaja.

Saastamoinen, K. 2007. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuudet psykososiaalisen toimintakyvyn tukemisessa. Pro gradu- tutkielma. Kuopion yliopisto, yhteiskuntatieteellinen tiedekunta, sosiaalityön ja sosiaalipedagogiikan laitos. Viitattu 31.7.2014. http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20090016/urn_nbn_fi_uef-20090016.pdf

Sosiaalinen kuntoutus. 2013. Kuntoutusportti- sivusto. Viitattu 24.7.2014.

http://www.kuntoutusportti.fi/portal/fi/kuntoutus/kuntoutusjarjestelma/sosiaalinen_kuntoutus/

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta. 2011. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta ry- sivusto. Viitattu 24.7.2014. <http://www.hevostoiminta.net/10>

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta syrjäytymisen ehkäisyssä ja sosiaalisessa kuntoutuksessa. 2014. Kuvaus koulutuksesta Hevosopiston sivustolla. Viitattu 23.7.2014.

http://www.hevosopisto.fi/fin/opiskelu/aikuiskoulutus/sosiaalipedagoginen_hevostoiminta/

Tarvonen, K. 2011. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta: yrittäjien näkemyksiä laadukkaasta sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta. Opinnäytetyö. Turun ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan koulutusohjelma, Lapsi-, nuoriso-, perhetyö. Viitattu 14.1.2015.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/36227/Tarvonen_Katri.pdf?sequence=1

Vehkalahti, K. 2014. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. 1. p. Oy Finn Lectura Ab

LIITTEET

Liite 1. Saatekirje

Hei!

Opiskelen kuntoutuksen ohjaajaksi Jyväskylän ammattikorkeakoulussa. Opinnäytetyöni tehtävänä on kartoittaa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tunnettavuutta ja käyttöä sosiaalisen kuntoutuksen keinona. Kvalitatiivinen kyselyni on kohdistettu Jyväskylän alueen sosiaalialan ja opetustoimen sekä asumis- ja työllisyyspalveluiden ammattilaisille.

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on hevosten kanssa talliympäristössä toteutettava sosiaalisen kuntoutuksen muoto. Sen avulla voidaan ehkäistä syrjäytymistä sekä tukea asiakkaan sosiaalista kasvua tai hyvinvointia.

Tämä kysely on toteutettu yhteistyössä Hippolis- hevosalan osaamiskeskus ry:n kanssa ja siihen vastaaminen kestää vain muutamia minuutteja. Vastauksenne käsitellään luottamuksellisesti.

Ystävällisin terveisin

Mari Puustinen
mari.puustinen@jamk.fi
Kuntoutuksen ohjaaja- opiskelija
Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Vastaa kyselyyn!

Liite 2. Vastauskehotus

Hei!

Tämä on muistutus viesti aikaisemmin saamastanne kyselystä. Kyselyn aiheena on Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tunnettavuus sosiaalisen kuntoutuksen keinona Jyväskylän alueella. Kysely on toteutettu yhteistyössä Hippolis- Hevosalan osaamiskeskus ry:n kanssa.

Kyselyyn vastaaminen kestää vain muutaman minuutin ja vastauksenne on meille tärkeä!

Ystävällisin terveisin
Mari Puustinen

mari.puustinen@student.jamk.fi
Kuntoutuksen ohjaaja-opiskelija
Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Vastaa kyselyyn!

Liite 3. Kyselylomake

Kyselytutkimus sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tunnettavuudesta ja käytöstä sosiaalisen kuntoutuksen keinona Jyväskylässä

Yhteistyössä Hippolis - Hevosalan osaamiskeskus ry.

1. Organisaatio ja asiakasryhmät *

	☐ Lapset
	☐ Nuoret
	☐ Aikuiset
☐ Asumispalvelut	☐ Vanhukset
☐ Oppilaitokset	☐ Päihdekuntoutujat
☐ Sosiaalitoimi	☐ Mielenterveyskuntoutujat
☐ Työllisyyspalvelut	☐ Kehitysvammaiset
	Muu, mikä?
	☐
-

2. Onko sosiaalipedagoginen hevostoiminta Teille tuttu sosiaalisen kuntoutuksen keino? *

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei

3. Käyttävätkö asiakkaanne sosiaalipedagogista hevostoimintaa kuntoutumisensa tukena? *

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei

☐ En tiedä

Jos vastasitte molempiin kysymyksiin ei, voitte siirtyä kysymykseen numero 9.

4. Mille kohderyhmille sosiaalipedagogista hevostoimintaa Teillä käytetään tai suositellaan?

- ☐ Erityistä tukea tarvitseville lapsille ja nuorille
- ☐ Syrjäytymisuhan alla oleville lapsille ja nuorille
- ☐ Mielenterveyskuntoutujille
- ☐ Pitkäaikaistyöttömille
- ☐ Päihdekuntoutujille

Jokin muu kohderyhmä, mikä?

☐

---

5. Mitä kautta asiakkaanne ovat löytäneet palvelun tuottajan?

- ☐ Ohjautuneet Teidän suosituksestanne
- ☐ Palveluntuottajan internet- sivut
- ☐ Facebook
- ☐ Palveluntuottaja ottanut yhteyttä Teihin
- ☐ Muuta kautta, mitä?

---

6. Millaisia tavoitteita asiakkaallenne on sosiaalipedagogisen hevostoiminnan osalta asetettu?

- ☐ Arjenhallinnan parantuminen
- ☐ Tunteiden hallinnan ja tunnistamisen parantuminen
- ☐ Sosiaalisten taitojen parantuminen
- ☐ Itseluottamuksen parantuminen

Muu tavoite, mikä?

☐

---

7. Kuka maksaa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan kustannukset?

- ☐ Asiakas itse
- ☐ Maksusitoumus sosiaalitoimelta
- ☐ Muu, mikä?

---

8. Mitkä ovat tärkeimmät kriteerit palvelun ostamiselle?

- ☐ Kustannustehokkuus
- ☐ Kilpailukykyinen hinta
- ☐ Ammattitaito
- ☐ Palvelun laatu
- ☐ Sijainti

Jokin muu, mikä?

☐

---

9. Jos asiakkaanne eivät käytä sosiaalipedagogista hevostoimintaa, miksi eivät?

*

- ☐ Hankintakäytäntö tai kilpailutus on hankalaa
- ☐ Alueen palvelun tarjoajat eivät ole tiedossa
- ☐ Palvelun tuntemattomuus
- ☐ Palvelun hinta

Muusta syystä, mistä?

☐

---

10. Käytättekö jotain muuta hevosavusteista toimintaa, (esim. Easel, Mindfulness

tai hevosavusteinen psykoterapia) Jos käytätte niin mitä ja mille kohderyhmälle?

---

11. Onko organisaatiossanne työntekijää, joka

- ☐ on kouluttautunut sosiaalipedagogisen hevostoiminnan täydennyskoulutuksella
- ☐ on kouluttautunut jollain muulla hevosavusteisen toiminnan täydennyskoulutuksella
- ☐ toteuttaa sosiaalipedagogista hevostoimintaa työssään?

12. Olen kiinnostunut sosiaalipedagogisen hevostoiminnan käytöstä.

- ☐ Toivon, että minuun otetaan yhteyttä sähköpostitse.
- ☐ Lähettäkää minulle maksuton Hevoset ja kunta – rajapintoja –kirja, joka sisältää tietoa hevosavusteisesta toiminnasta sosiaali- ja terveyspalveluissa.

13. Jos toivot yhteydenottoa, jätäthän yhteystietosi

Etunimi _____

Sukunimi _____

Matkapuhelin _____

Sähköposti _____

Osoite _____

Postinumero _____

Postitoimipaikka _____